

Juni 2012

Konstfack
Institutionen för bildpedagogik

Sekretess och tystnadsplikt i förskolan och skolan

Bestämmelser om handlingssekretess och tystnadsplikt i sekretesslagen (SkrL) utgör en inskränkning i den svenska offentlighetsprincipen, d v s allas rätt till insyn i kommunal och statlig verksamhet. SkrL: s regler gäller endast för myndigheter. Vid friskolorna och enskilda förskolor/enskild skolbarnsomsorg regleras tystnadsplikten i skollagen.

De känsliga uppgifter som kommunalt verksam skol- och skolbarnsomsorgspersonal (även högskolestuderande) tar del av i sitt arbete skyddas enligt bestämmelserna i SkrL 7 kap 9 §, den s k skolesekretessparagrafen. För förskoleverksamheten finns motsvarande bestämmelser i SkrL 7:38.

Tanken är att en elev eller förälder ska kunna vända sig till en anställd eller lärarstuderande i känsliga ärenden och känna att den information man lämnar hanteras med stor respekt för varje människas personliga integritet.

Förbudet att avslöja känsliga och ömtåliga förhållanden gäller muntliga uppgifter (tystnadsplikt) eller uppgift i handlingar, d v s olika slag av skriftlig dokumentation på förskolan/skolan (handlingssekretess). Brott mot tystnadsplikten ger normalt dagsböter, ofta i kombination med skadestånd.

Alla som i förskolans och skolans verksamhet kommer i kontakt med känsliga uppgifter har tystnadsplikt. Tystnadsplikten gäller barns och anhörigas personliga förhållanden. Det kan vara allt från fysiska och psykiska sjukdomar till skilda slag av sociala och ekonomiska problem. Men uppgifter i skolan om närvaro, frånvaro, betyg och skolprestationer är offentliga.

Hur lärare/studerande inom en skolmyndighet i övrigt samtalar med varandra regleras inte i lagen. Det handlar här om en etisk bedömning där frågan blir: Vem behöver för sitt arbetes skull veta det jag vet? Huvudregeln är att alla som nära samarbetar kring ett barn öppet kan informera varandra. När personalen respekterar sin tystnadsplikt kommer uppgifter aldrig att röjas för obehöriga. En enkel regel när det gäller att tala med sina arbetskamrater är att "tala om andra som du vill att dom ska tala om dig".

Några sekretessbrytande bestämmelser

Utöver samtycke från den det berör (SkrL 14:4) finns många andra bestämmelser som bryter igenom sekretessen. Brott, t ex misshandel och stölder, får polisanmälas. **Vid oro för att ett barn far illa finns enligt socialtjänstlagens 14 kap 1 § en anmälningsskyldighet** för varje anställd i förskolan/skolan till socialtjänsten. Vittnesplikt gäller inför domstol. Ett annat viktigt undantag är den s k generalklausulen, (SkrL 14:4), som innebär att skolan (dock inte skolhälsovården) kan kontakta andra myndigheter "om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda".

Lärarstudier och sekretessen i skolan

En student som aktivt deltar i arbetet har **tystnadsplikt vid verksamhetsförlagd del av utbildningen** (VFU) och därmed rätt att ta del av de känsliga uppgifter hon/han kan behöva om barn och anhöriga. Tystnadsplikten, som f ö gäller hela livet, måste särskilt iakttagas t ex vid resa till och från skolan, vid samtal i det egna hemmet och vid återkomsten till högskolan eller universitetet. När studenten har uppföljning efter VFU och delger andra sina erfarenheter, ska uppgifterna avidentifieras så att ingen kan peka ut barnet eller dennes nära anhöriga.

Under den första terminen på Konstfacks lärarutbildning får **studenten underteckna en sekretessförbindelse**. Av den framgår att hon/han ska behandla den information hon/han tar del av om människors personliga liv och förhållanden som hemligt material att avidentifierat användas i utbildningssyfte endast inom den egna gruppen studerande och lärare.

Straffet för brott mot tystnadsplikten är dagsböter eller fängelse i högst ett år, ofta kombinerat med skadestånd. Meddelarfriheten till medierna är starkt inskränkt, vilket innebär att ingen kontakt ska tas med tidningar, radio eller TV i känsliga och namngivna ärenden som gäller elev eller närstående till denne.

Läs mer

Olsson, Staffan (2009): Sekretess och anmälningsskyldighet i förskola och skola. Lund: Studentlitteratur, (272 s). ISBN 9789144055534.

Svenska Kommunförbundet (2001): Sekretess i förskola och skola mm Stockholm: Kommentus förlag, (46 s). ISBN 91-7289-024-X.

Sandström Lena, Hilborn Ingegerd, Larsson Sofia (2001): Titta eller tala? – Förskolans och skolans sekretess mm. Svenska kommunförbundets förlag. ISBN-10:91-7289-024-X.